

Estetik, fonksiyonel ve ekonomik amaçlarla farklı yöntemler kullanılarak üretilen, çoğaltılan ve büyütülen bitkiler süs bitkileri olarak tanımlanmakta olup; kesme çiçekler, iç mekân (saksı-salon) süs bitkileri, dış mekân süs bitkileri ve doğal çiçek soğanları (geofitler) olmak üzere dört alt grupta incelenmektedir.

İç Mekân Süs Bitkileri

Genel olarak iç mekân süs bitkileri salon ya da seralarda kaplar içinde yetiştirilen bitkiler olarak tanımlanmaktadır, bu nedenle sıklıkla salon bitkileri olarak da adlandırılırlar. Aynı zamanda bu bitkiler iklim istekleri ve yetiştirildiği bölgenin koşullarına göre dış mekânda kullanılabilir. Kapalı alanlarda kullanılacak olan bitkiler saksıda yetiştirilmeye uygun, her dem yeşil ve kısa süreli stres koşullarına dayanıklı olmalıdır. Bunların yanında iç düzenlemeyi yapan kişi tarafından kullanılacak bitkinin ışık, nem ve sıcaklık istekleri iyi bilinmelidir.

Salon bitkileri başta evlerin oturma odaları ve salonları olmak üzere ofisler, hastane ve okul gibi kamusal alanlar, kapalı veya yarı açık balkon ve kafe gibi oturma alanları, otel ve misafirhaneler gibi pek çok iç mekânda kullanılmaktadır. Güzel yapraklı, çiçekli, meyveli, çalı veya sarılıcı formda, tek veya çok yıllık, otsu veya odunsu yapıda, soğanlı veya rizomlu pek çok farklı bitki türü iç mekân tasarımlarında kullanılabilir.

İç Mekân Süs Bitkilerinin Sınıflandırılması

İç mekan kullanımına yönelik olarak yetiştirilen bitkiler ekolojik isteklerine, formlarına, yaprak ve çiçek özelliklerine göre farklı gruplara ayrılmaktadır. Bitkilerin kullanım alanları bu sınıflandırmaya göre

değişmekle birlikte yetiştirme koşulları da gruplar arasında farklılık göstermektedir.

Bitki gelişimini en çok etkileyen etmenlerin başında çevre koşulları gelmektedir. Ekolojik istekler sadece tüketici değil, üretici açısından da son derece önemlidir. Bunlar başlıca yetiştirme sıcaklığı, nem-su istekleri ve ışık gereksinimleri olarak sıralanabilir. İç mekân bitkileri genellikle düşük sıcaklıklara hassas bitkilerdir. Sıcaklık istekleri bakımından;

Yüksek sıcaklık isteyen tropikal kökenli bitkiler çoğunlukla yarı gölge veya gölge ortamlarda, kışın 16-20⁰ C, yazın 18-25⁰ C sıcaklıkta ve %80-85 oranlı nemde iyi gelişir.

Orta derecede sıcaklığa gereksinim duyan bitkiler aydınlık ve havadar yerlerde ve kışın 8-15⁰ C, yazın ise 15-18⁰ C sıcaklıklarda daha iyi gelişme gösterirler.

Düşük sıcaklık isteyen bitkiler kışın 5-8⁰ C sıcaklıktaki iç mekânlarda, yazın ise açık alanlarda yetiştirilebilen bitkilerdir.

Bunun yanında salon bitkileri dekoratif özelliklerine göre çiçekleri için yetiştirilenler, yaprakları için yetiştirilenler ve kaktüs ve etli gövdeliler olarak gruplandırılabilir.

Gelin duvağı (Bougainvillea glabra), siklamen (Cyclamen persicum) ve ortanca (Hydrangea macrophylla) çiçekleri için tercih edilen başlıca bitkilere örnek verilebilir. Genel olarak bu çiçekler direk güneş almayan bol ışıklı, serin ve az nemli yeri severler. Yeşil yaprakları için yetiştirilen bitkilere örnek olarak salon çamı (Araucaria juss), kauçuk türleri (Ficus L.) ve barış çiçeği (Spathyphillum) verilebilir. Bu bitkiler genel olarak nemli, sıcak ve gölge ortamları sever.

Kaktüs ve sukulent gurubunda Aloe türleri, Crassula türleri, Agave türleri, Aenium türleri gibi etli yapraklı bitkiler dâhil edilmektedir. Bu

bitkiler düşük su ve yüksek ışıklanmaya ihtiyaç duymaktadır.

İç Mekân Bitkilerinin Genel İstekleri

İç mekân bitkileri farklı orjinlere sahip oldukları için anavatanlarındaki iklim ve toprak şartlarına ihtiyaç duyarlar. Bu nedenle istekleri birbirinden oldukça farklı olabilmektedir.

Işık İstekleri: Özellikle gösterişli yaprakları için yetiştirilen çiçeklerin çoğu tropik kökenlidir. Bu nedenle yaz günleri mutlaka seralarda gölgeleme yapılmalıdır. Işık şiddeti yaz günlerinde 11.000 lüks, bulutlu kış günlerinde 5500 lüks civarında olmalıdır. Kaktüsler ve etli gövdeli bitkiler ise gölgeleme yapılmayan ayrı bir serada yetiştirilmelidir.

Sıcaklık: Gerek yetiştirme ortamı gerekse tüketici şartlarında bitkilerin ana vatanına uygun sıcaklıklar sağlanmalıdır. Tropikal bitkiler yüksek sıcaklık isterken siklamen ve primula gibi türler kısmen soğuk sayılabilecek 13-15⁰ C'de daha iyi gelişmektedir.

Nem: Nispi nemin %40'ın altına düşmesi gelişimi olumsuz etkiler, yüksek nem ise hastalık riskini artırır. Bu nedenle seraların havalanması iyi olmalı ve kurak yaz günleri için sisleme sistemi bulundurulmalıdır. İç mekan süs bitkileri için optimum nispi nem oranı %70 - %80 arasındadır.

Toprak: İç mekan süs bitkilerinin büyük bir çoğunluğu organik maddece zengin toprak karışımlarını tercih ederler. Bunun için turba (torf), perlit ve vermükilit karışımları kullanılır. Ancak kaktüs ve diğer etsi gövdeliler için karışımda 2:1 veya 3:1 kum:torf karışımı köklerin yeterli havalanması için daha idealdir.

Besleme: Bitki besleme genel olarak 1-2 hafta ara ile sulama suyu ile birlikte sıvı olarak yapılır. Dengeli bir NPK'nın yanı sıra özel hazırlanmış, mikro elementleri de içeren yaprak gübrelere, bitki isteğine göre yapraklardan verilebilir.

Sulama: Sulama suyunun tuzluluk miktarı $E_c=0.75$ mmhos/cm den az olmalıdır. Genel olarak bitkilerin toprak nem isteği göz önünde bulundurularak sulama yapılır. Büyüme mevsiminde daha çok, dinlenme döneminde ise daha az su verilmelidir. Tüketici şartlarında büyüme yavaşlayacağı için sulama da sık ama az miktarda olacak şekilde düzenlenmelidir.

Karbondioksit: Seralarda 1000 ppm'e kadar uygulanacak olan CO₂ gübrelemesi bitki gelişimini hızlandıracaktır.

İç Mekan Bitkilerinin Çoğaltılması

Salon bitkileri türlere göre generatif veya vejetatif olarak üretilir.

Tohumla Çoğaltma: Tohumla çoğaltmada genetik saflığının korunmasına özen gösterilmelidir. Bunun için saflaştırılmış ana ve baba hatlar melezlenerek F1 tohumlar üretilir. Melez bitkilerden tohum alındığında kendine veya yabancı dölleneneğinden açılıma görülecektir. Bu nedenle tohumla üretimde her yıl F1 melez tohumları yeniden satın alınması gerekmektedir.

Çimlendirme işlemi ısı ve nem kontrollü sera şartlarında yapılmalıdır. Çimlendirme ortamı olarak genelde kum torf toprak karışımı kullanılır. Çimlenme için tohumlar canlı olmalı ve uygun çevre şartları (nem, sıcaklık, oksijen ve bazı türler için ışık) sağlanmalıdır.

Vejetatif Çoğaltma: Kök, sürgün veya yaprak gibi vejetatif organlar kullanılarak ana bitkinin aynısının elde edildiği çoğaltma şeklidir. Vejetatif çoğaltım; çelikle, daldırma, ayırma ve yavru sürgünlerle, özelleşmiş gövde ve köklerle ve türlere özel yöntemler olmak üzere farklı şekillerde uygulanabilir.

Çelikle çoğaltım için genellikle alttan ısıtmalı tavalar kullanılır. Köklenme ortamı olarak perlit en çok tercih edilen ortamdır. Çeliklerin kök yapıları gelişene kadar düzenli sisleme yapmak gerekir. Çelikler türelere göre değişmekle birlikte kök, soğan, rizom, yaprak veya gövden alınabilir.

Daldırma, ayırma ve yavru sürgünlerle çoğaltma tekniği kauçuk, devetabanı, Afrika Menekşesi, Asparagus, Spathiphyllum gibi pek çok türün üretiminde kullanılır.

Özelleşmiş kök ve gövdeler ile üretim tekniğinde soğan, yalancı soğan, yumru ve rizom gibi bitki organları kullanılır.

Türlere göre özelleşmiş üretim yöntemlerine ise sukulentlerin yaprakları ile, eğrelti otlarının sporları ile, kaktüslerin paletlerle üretimleri örnek verilebilir.

Bunların dışında orkide, gerbera, spathiphyllum, anthurium, kuşkonmaz, glayöl, açelya gibi birçok çiçek türü aseptik koşullar altında doku kültürü yöntemi ile üretilmektedir.

🏠: Alparslan Türkeş Bulvarı, No: 492
33740, Erdemli / MERSİN
🌐: <https://arastirma.tarimorman.gov.tr/alata>
@: alata@tarimorman.gov.tr
☎: 0 324 518 00 52
📞: 0 324 518 00 80

T.C.
TARIM ve ORMAN BAKANLIĞI
Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü
Alata Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsü

İç Mekân Süs Bitkileri

Dr. Hüsamettin Aycan ALP

Mersin-2022